

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

Bc. Lucie Kučerová

**Stand-up v současné televizní zpravodajské
reportáži**

Bakalářská práce

Praha 2014

Autor práce: Bc. Lucie Kučerová

Vedoucí práce: PhDr. Martin Lokšík

Rok obhajoby: 2014

Bibliografický záznam

KUČEROVÁ, Lucie. *Stand-up v současné televizní zpravodajské reportáži*. Praha, 2014. 38 s. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra žurnalistiky. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Martin Lokšík.

Abstrakt

Předkládaná bakalářská práce se zabývá postavením stand-upu v současné televizní zpravodajské reportáži. První část práce se zaměřuje na definici stand-upu a jeho forem v dostupných odborných publikacích a interních dokumentech České televize, stejně jako na nově pronikající postupy při jeho užívání s důrazem na stand-upovou reportáž. Přehled dále vymezuje postavení reportéra a srovnává pojetí stand-upu u veřejnoprávní a komerční televize. Druhá část je založena na analýze vybraných zpravodajských příspěvků, jejímž cílem je popsat principy užívání stand-upu v praxi.

Abstract

This bachelor thesis is concerned with the status of stand-up in contemporary television news. The first part focuses on a definition of stand-up and its types in the available reference books and in the internal documents of Czech Television as well as on newly expanding methods of applying it with the emphasis on stand-up reporting. It also deals with the position of reporter and with comparison between stand-ups on public and private broadcasting. The second part is based on an analysis of chosen television news packages which describes principles of using stand-up in practice.

Klíčová slova

Stand-up, televizní zpravodajství, televizní reportáž, Česká televize, Události

Keywords

Stand-up, television news, television reporting, Czech Television, Události

Rozsah práce: 73 502 znaků

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně, že jsem použila jen uvedené prameny a literaturu a že práce nebyla využita k získání jiného titulu. Zároveň souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 9. května 2014

Bc. Lucie Kučerová

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla vyjádřit poděkování vedoucímu předkládané bakalářské práce PhDr. Martinu Lokšíkovi za jeho vstřícný a ochotný přístup, cenné rady a odborné vedení. Dále bych ráda poděkovala reportérovi České televize Janu Šenkýřovi za přínosné informace a rovněž reportérovi TV Nova Michalu Kratochvílovi za poskytnutý rozhovor. V neposlední řadě oceňuji pomoc rodičů nejen při korektuře této práce.

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK
Teze BAKALÁŘSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta:

Lucie Kučerová

Razítko podatelny:

Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta:

2011/2012

E-mail diplomantky/diplomanta:

luc.kucerova@gmail.com

Studijní obor/forma studia:

Žurnalistika/prezenční bakalářské

Předpokládaný název práce v češtině:

Stand-up v současné televizní zpravodajské reportáži

Předpokládaný název práce v angličtině:

Stand-up in contemporary television news

Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: *ZS 2012/2013*):

(diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí)

LS 2014

Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků):

Bakalářská práce se bude zabývat vývojem a současnou charakteristikou jednoho ze základních prvků zpravodajské reportáže v televizním vysílání – stand-upu. Teoretická část se zaměří na definici základních stavebních prvků zpravodajské reportáže, jednotlivé druhy a funkce stand-upu, charakteristiku výrazových prostředků ve zpravodajství a pozice redaktora. V praktické části budou analyzovány postupy stand-upu ve zpravodajských relacích České televize a pohled na současné trendy – jaká forma stand-upu je neuzívanější, do jaké části reportáže bývá zařazen a jak působí na diváka. Důraz bude kladen především na tzv. stand-upovou reportáž, nově se rozvíjející a dynamickou formu zpravodajského sdělení.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

1. Úvod – teoretické vymezení práce
2. Charakteristika a vymezení jednotlivých druhů stand-upu a jeho funkcí
3. Stand-upová reportáž, pozice reportéra ve stand-upové reportáži
4. Stand-upová reportáž ve zpravodajských relacích České televize (Události, Události v regionech ST Ostrava, ST Brno, Studio 6).
5. Závěr

Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období jeho analýzy):

Sledování vybraných reportáží ze zpravodajských relací České televize v prvním pololetí 2014.

Postup (technika) při zpracování materiálu:

Kvalitativní výzkum, analýza, deskripce.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

BOYD, Andrew. *Příručka pro novináře: zpravodajství v rozhlase a televizi*. Praha: Centrum nezávislé

žurnalistiky, 1995.

Kniha je určena novinářům pracujícím v rozhlasu a televizi. Zabývá se specifikací zpráv, jejich obsahem a skladbou. Obsahuje kapitoly o zdrojích zpráv, komunikačním stylu zpráv, roli zprávaře, moci a zodpovědnosti zpráv.

CAROLL, Victoria McCullough. *Writing News For Television*. Iowa: Iowa State University Press, 1997.

Kniha charakterizuje vlastnosti televizního zpravodajství. Přibližuje jeho jazyková specifika, grafickou podobu, podstatu živého vysílání, úkolů televizního zpravodajství a jeho působení na diváka.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál, 2008.

Kniha shrnuje metody kvalitativního výzkumu a představuje zdroje, ze kterých vycházejí. Provádí metodami sběru dat pro kvalitativní výzkum, systémem kódování, vyhodnocování a interpretaci získaných dat.

KOBRÉ, Kenneth. *Videojournalism*. Oxford: Elsevier, 2012.

Příručka popisuje výrobu televizní reportáže od vymezení tématu až k uveřejnění reportáže. Věnuje se také ověřování informací, etickým a právním normám, práci s kamerou či psaní scénáře.

OSVALDOVÁ, Barbora a kol. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. Praha: Libri, 2007.

Praktická encyklopedie žurnalistiky vysvětluje termíny z oblasti tisku, elektronických médií, informačních technologií, marketingu atd. Jedná se o příručku nejen pro studenty těchto oborů, ale i pro pracovníky všech médií a zájemce o stále se rozvíjející a měnící se mediální a marketingovou sféru.

OSVALDOVÁ, Barbora a kol. *Zpravodajství v médiích*. Praha: Karolinum, 2011.

Publikace obsahuje články různých autorů věnovaných fenoménu zpravodajství. Kniha mapuje různé oblasti zpravodajství - počínaje nejstarší žurnalistikou psanou, přes agenturní, audiovizuální, fotožurnalistiku, až po produkci tzv. nových médií. Samostatná kapitola je věnována jazyku zpráv a zpravodajství a pro úplnost je zařazena i prakticky zaměřená kapitola o žurnalistice v extrémních situacích.

SCHULZ, Winfried, HAGEN, Lutz, SCHERER, Helmut, REIFOVÁ, Irena. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Praha: Karolinum, 1998.

Kniha poskytuje úvod do problematiky politické komunikace a obsahové analýzy mediálních textů. Uvádí čtenáře do problematiky vztahu médií a veřejné sféry, ukazují způsoby kvantitativního rozboru mediálního sdělení a vyhodnocování zpravodajství.

TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. Praha: Portál, 2006.

Kniha pohlíží na fenomén zpravodajství ze sociologického hlediska. Autor se věnuje produkci, obsahu, vlivu a účinkům zpráv a nabízí tak přehledný souhrn všech jevu týkajících se zpravodajství.

Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

ČERNÁ, Zuzana. Etika práce se synchronem v televizním zpravodajství a publicistice. Praha 2011. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Fakulta sociálních věd

ČUBÍKOVÁ, Lucie. Živé vstupy v televizním zpravodajství. Praha 2012. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Fakulta sociálních věd

JIRSÁKOVÁ, Marcela. Jak se změnila role redaktora televizního zpravodajství přechodem na bezpáskovou výrobu. Praha 2009. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta

MENŠÍKOVÁ, Iva. Pseudoautenticita živých vstupů v televizním zpravodajství. Praha 2012. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Fakulta sociálních věd.

ZAVORALOVÁ, Vanda. Televizní zpravodajství v ČR. Srovnání hlavní zpravodajské relace České televize a televize Nova. Praha 2009. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Fakulta humanitních studií

Datum / Podpis studenta/ky

.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

PhDr. Martin Lokšík

.....

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

Obsah

Úvod	2
1. Stand-up a jeho postavení v rámci televizní zpravodajské reportáže.....	4
1.1 Základní stavební prvky televizní reportáže	4
1.2 Pozice reportéra a požadavky na jeho projev před kamerou	5
1.3 Charakteristika stand-upu a jeho funkcí v reportáži	7
1.4 Druhy a typy stand-upu.....	9
1.5 Srovnání přístupu veřejnoprávní a komerční televize v užívání stand-upu.....	12
1.6 Současné postupy v užívání stand-upu	13
1.7 Stand-upová reportáž a další nové způsoby využití stand-upu v současném zpravodajství	14
2. Současné postupy v užívání stand-upu v hlavní zpravodajské relaci České televize <i>Události</i>	17
2.1 Metodika výzkumu analyzovaného materiálu	17
2.2 Stand-up a jeho využití ve zpravodajské relaci <i>Události</i> v týdnu od 24. března do 30. března 2014	18
2.3 Stand-up a jeho využití ve zpravodajské relaci <i>Události</i> v týdnu od 31. března do 6. dubna 2014.....	25
2.4 Shrnutí.....	30
Závěr	33
Summary.....	35
Použitá literatura	37

Úvod

Již od počátků televizního zpravodajství tvoří stand-up jeden z jeho základních pilířů (Underwood 2007: 104). Rovněž v současnosti představuje nezaměnitelnou součást televizní zpravodajské reportáže (Carroll 1997: 199). S postupným zaváděním nových elektronických technologií a obsahovou i formální proměnou televizního zpravodajství se posouvají také způsoby využívání stand-upu. Vycházejí z nových požadavků, které redakce kladou na reportéry a které zdůrazňují uplatňování moderních a dynamických prostředků. Ty se projevují jak v principech užívání stand-upu, tak i v postavení reportéra v rámci zpravodajských příspěvků.

Překládaná bakalářská práce si klade za cíl zaznamenat současné pojetí stand-upu v rámci televizní zpravodajské reportáže. Reflektuje zejména nově pronikající postupy při jeho užívání, které se objevují v dnešním zpravodajství. Vymezuje rovněž postavení a úkoly reportéra, které se spolu se zavedením nových stand-upových forem taktéž proměňují. Dále srovnává pojetí stand-upu u veřejnoprávní a komerční televize. Na základě analýzy konkrétních zpravodajských příspěvků se pokusí přiblížit principy užívání stand-upu uplatňované v praxi.

Obsah této práce se skládá ze dvou hlavních částí. První část přibližuje stand-up v teoretické rovině. Zabývá se jeho definicí, významem a charakteristikou jednotlivých druhů a typů. Přehled vlastností stand-upu je rovněž doplněn o obrazové a zvukové výrazové prostředky, které se uplatňují v rámci projevu reportéra. Teoretická část dále srovnává pojetí stand-upu u veřejnoprávní a komerční televize. Dalším předmětem teoretického vymezení stand-upu je charakteristika jeho nových formálních prvků s důrazem na stand-upovou reportáž.

V rámci druhé části budou analyzovány současné postupy využití stand-upu v praxi. Konkrétně bude analýza reflektovat principy uplatňované v hlavní zpravodajské relaci veřejnoprávní České televize *Události* jakožto reprezentativním a na základě výzkumů mezi diváky nejdůvěryhodnějším zpravodajství v České republice (Česká televize 2013: online). Zkoumány budou stand-upy v rámci reportážních příspěvků ve vybraném časovém úseku. Cílem výzkumu je mimo jiné popsat, jaké formy stand-upu jsou ve zpravodajství nejužívanější, kolik stand-upů a do které části příspěvku je reportéři zařazují. Kromě toho analýza zachycuje užívání stand-upové reportáže.

Bakalářská práce vychází z několika různých zdrojů. V úvodní části budou využity dostupné domácí i zahraniční odborné publikace zabývající se problematikou televizní reportáže a také příručky týkající se zpravodajství. Získané poznatky se dále opírají o materiály vydané pro interní potřeby zaměstnanců České televize. Konkrétně se jedná o *Zásady tvorby zpravodajské reportáže v České televizi* vypracované v roce 2013, *Metodický pokyn pro redakční práci v Redakci zpravodajství* z roku 2011 a *Stručný návod na nové formální prvky* vydaný v letošním roce. Pro vytvoření ucelenějšího přehledu o způsobech užívání stand-upu v praxi byly pro účely předkládané bakalářské práce pořízeny rozhovory s profesionálními a zkušenými televizními reportéry – Janem Šenkýřem z České televize a Michalem Kratochvílem z TV Nova. K analýze stand-upů v rámci zpravodajské relace České televize *Události* bude využíván internetový archiv vysílání České televize.

1. Stand-up a jeho postavení v rámci televizní zpravodajské reportáže

Následující kapitola popisuje stand-up jako jeden ze základních stavebních prvků televizní zpravodajské reportáže. Nejprve definuje základní stavební prvky reportáže (kapitola 1.1). Následně se zabývá pozicí reportéra a požadavky na jeho vystupování před kamerou (kapitola 1.2) – především zohledňuje vizuální dojem a hlasový projev reportéra. V další fázi charakterizuje termín stand-up a jeho význam v rámci televizní reportáže (kapitola 1.3). Úkolem této části je zároveň přiblížit, jakých podob může stand-up nabývat, jaké požadavky jsou kladeny na jeho obrazovou podobu, zařazení i počet v rámci reportáže. Teoretický přehled dále představuje jednotlivé druhy a typy stand-upu (kapitola 1.4). Prostor je rovněž poskytnut srovnání přístupu veřejnoprávní a komerční televize k užívání stand-upu (kapitola 1.5). Poslední dvě části se věnují charakteristice současných postupů v užívání stand-upu s důrazem na stand-upovou reportáž jako nově se rozvíjející dynamickou formu zpravodajského sdělení (kapitoly 1.6 a 1.7).

1.1 Základní stavební prvky televizní reportáže

Televizní reportáž představuje podle Mayeuxe (1996: 273) nejvýznamnější prvek televizního zpravodajství a zároveň nejžádanější způsob, jakým je možné prezentovat zprávu. Osvaldová et al. (2007: 176) uvádí televizní reportáž jako „nejfrekventovanější zpravodajsko-publicistický žánr v televizi“, který v sobě kombinuje pohyblivý obraz a mluvenou řeč. Právě soulad obrazu a zvuku je zásadním požadavkem při sestavování reportáže a rovněž prostředkem, jak pokrýt informaci ve „smysluplné a vizuální podobě“ (Mayeux 1996: 276). Také Yorke (1997: 88) klade důraz na jasnou a logickou strukturu televizní reportáže, která by měla udržet zájem diváka.

Nositelem sdělení v televizní reportáži je „audiovizuální informace obsažená v jednotlivých záběrech, rozšířená o synchronní výpovědi respondentů, grafiku a zakotvující text redaktora“ (Venclík et al. 2013: 4). Podle Mayeuxe (1996: 258) by měl reportér dbát na pokrytí příběhu „smysluplnými záběry stejně jako smysluplným textem“. Strukturu televizní reportáže tvoří kombinace čtyř základních stavebních prvků – asynchronu, synchronu, stand-upu a grafiky.

Asynchron obsahuje jeden nebo více záběrů, které jsou seřazeny do významově a obsahově ucelené informační jednotky (srov. Venclík et al. 2013: 4). Doprovodný text redaktora musí být v souladu s obrazovou složkou asynchronu, měl by k záběrům přidávat doplňující údaje a souvislosti, které zvyšují srozumitelnost a význam zprávy (Mayeux 1996: 270). V některých případech však může sdělovat informaci, která není pokryta záběry. „Pokud obraz i zvuk stále sdělují stejnou informaci, divák se může začít nudit“ (Mayeux 1996: 270).

Synchronem Carroll (1997: 143) nazývá „výpověď respondenta na kameru“. Zatímco v asynchronu k divákovi promlouvá samotný reportér, synchron nabízí sdělení osoby, která je součástí události. Kromě informační hodnoty dodává zprávě i složku emoční, což pomáhá divákovi lépe zprávě porozumět.

Stand-up¹ představuje „synchronní vystoupení redaktora před kamerou, kterým se zviditelňuje divákovi a provádí ho reportáží“ (Venclík et al. 2013: 4). Přináší informaci, která by měla zvýšit hodnotu zprávy. Divákovi stand-up umožňuje „přímo se dotknout příběhu“ (Carroll 1997: 217).

Grafika v reportáži slouží ke snazšímu porozumění sdělované informaci a pochopení její souvislosti (srov. Venclík et al. 2013: 4). Reportérovi usnadňuje zobrazit informaci, která je obrazově příliš komplexní a nezáživná a nelze ji zachytit kamerou (Mayeux 1996: 265). Podle Carrolla (1997: 101) rovněž pomáhá zvýšit obrazovou hodnotu zprávy. Dále je pomocí ní možné „dosáhnout esteticky kvalitnějšího sdělení“ (Venclík et al. 2013: 4). Grafika často ztvárňuje číselné údaje, odkazuje na místo události, doprovází údaje obsažené v textu příspěvku, může ale také doplňovat natočené video nebo vytvářet scény, které ho nahrazují (Venclík et al. 2013, Carroll 1997). Ke grafickým vyjadřovacím prvkům řadíme například mapy, grafy, infoboxy, fotografie apod.

1.2 Pozice reportéra a požadavky na jeho projev před kamerou

Jedním z nejdůležitějších úkolů reportéra je podle Musila (2003: 56) zachovat ve svých reportážích objektivitu a přesnost. Nepřesné sdělení může diváka vést ke zmatení, zda se jedná o pravdu či lež. Také Gibson (1991: 237) zdůrazňuje jako jeden ze základních požadavků, aby divák reportérovi zprávu uvěřil. Audiovizuální sdělení a televizní

¹ Více k charakteristice stand-upu srov. kapitola 1.3.

technologie pomáhají reportérovi získat důvěru diváků (Gibson 1991: 237). Obraz a zvuk mohou diváka vtáhnout do centra dění a přivodit mu pocit, že se nachází přímo na místě, odkud reportér zprávu přináší. Slyší, vidí a vnímá atmosféru události a díky tomu jí také více věří.

Důležitý je celkový vizuální dojem reportéra (Mayeux 1996: 289). Když hovoří na kameru, musí stát vzpřímeně, dívat se do kamery a lehce natočit své tělo, aby nepůsobil plochým dojmem. Měl by umět kontrolovat svá gesta a postoj těla. Ruce drží podél těla, pokud zrovna na něco neukazuje nebo nechce zdůraznit konkrétní myšlenku. Pohyby a gesta tvoří podle Gibsona (1991: 244) podstatnou složku vizuálního dojmu reportéra. Měl by umět využívat prostory, v nichž natáčí. Může například natáhnout ruku k objektu a ukázat na něj. Gesta však musí působit přirozeně a přizpůsobovat se konkrétní situaci. Přehnané pohyby jsou podle Mayeux (1996: 289) považovány za rušivé a nepříjemné. Také oděv reportéra ovlivňuje celkovou důvěryhodnost zprávy. Reportér by měl vždy volit oblečení, které je adekvátní daným okolnostem. Je zapotřebí vybírat „jednoduché, vkusné a profesionální oblečení, vyhýbat se nápadným barvám, vzorům a designu“ (Mayeux 1996: 289).

Co se týče hlasového projevu reportéra, poukazuje Gibson (1991: 245) na skutečnost, že jeho podoba ovlivňuje způsob, jakým divák přijme informaci, kterou mu reportér sděluje. Svým hlasem by měl reportér vzbudit v divákovi pozornost a přimět ho sledovat zprávu, kterou mu přináší. Mluvený projev by měl působit rázně, zároveň však příjemně. Měl by se přirozeně řídit principy konverzačního stylu. Zároveň je nezbytné, aby hlasový projev odpovídal sdělované informaci. Reportér by měl například pomocí hlasu zdůraznit klíčová slova. Usnadní tak divákovi lépe porozumět jeho sdělení. Také Mayeux (1996: 288) doporučuje, aby reportér měnil intenzitu svého hlasu a nenudil diváka monotónním projevem.

Podle Gibsona (1991: 245) existuje několik výrazových prostředků, pomocí nichž může reportér vylepšit svůj hlasový projev: hlasitost, tempo, důraz a artikulace. Doporučuje také experimentovat s intenzitou hlasového projevu i vzdáleností reportéra od mikrofonu, aby našel způsob, jakým bude jeho hlas působit co nejzřetelněji a nejučinněji. Reportér by podle něj neměl hovořit příliš hlasitě, aby neztratil přirozenou barvu svého hlasu, neměl by však mluvit ani příliš potichu, aby se z jeho hlasu

nevytratila síla. K vyzdvižení konkrétních myšlenek může využít například zesílení hlasitosti, pauzu, změnu tempa řeči nebo opakování klíčových slov.

Tempo řeči musí zůstat dostatečně pomalé, aby divák stačil pochopit význam sdělení. Na druhou stranu nesmí být příliš pomalé, jelikož by u diváka neprobudilo zájem. Mayeux (1996: 288) tvrdí, že by reportér měl mluvit o něco rychleji než při běžné konverzaci. Z hlediska výslovnosti Gibson (1991: 245) upozorňuje na nezbytnou pečlivost při artikulaci, aby divák bezpečně porozuměl každému slovu. Nedbalá výslovnost podle něj odvádí divákovu pozornost. Špatně vyslovená slova či jména navíc snižují reportérovu důvěryhodnost. Zároveň však apeluje na reportéra, aby se vyvaroval přehnané preciznosti ve výslovnosti, která spíše budí dojem čteného projevu než mluveného.

1.3 Charakteristika stand-upu a jeho funkcí v reportáži

Stand-up představuje jeden z nejvýznamnějších elementů televizního zpravodajství, který je nezbytný pro zvýšení hodnoty reportáže (Underwood 2007: 104). Také Carroll (1997: 199) považuje stand-up za nezaměnitelnou součást televizního zpravodajství. Gibson (1991: 179) jej charakterizuje jako „příběh, který reportér vypráví před kamerou“ a Šámal (2011) hovoří o „obsahovém a formálním prvku televizní reportáže, který mimo jiné personifikuje sdělení a hraje roli autorského podpisu“. Termín *stand-up* může být lehce zavádějící a omezující. Nemusí se vztahovat pouze na situace, v rámci nichž reportér stojí na místě události. Reportéři tímto pojmem nazývají veškeré své výpovědi před kamerou, které sdělují například při jízdě automobilem aj. (Mayeux 1996: 273).

Podle Underwooda (2007: 104) představuje stand-up nejlepší způsob, jak předat divákovi informaci, kterou nedokáží pokrýt ilustrační záběry a ke které reportér nemá dostatek obrazového materiálu. Ukazuje reportéra na scéně, z níž přináší klíčové informace zvyšující hodnotu příběhu (Carroll 1997: 199). Neměl by však sdělovat veškeré detaily. Podle Mayeux (1996: 271) je úkolem reportéra přinést divákovi jeden až dva podstatné údaje. Stand-up je také nepostradatelným prostředkem k formálnímu a obsahovému propojení jednotlivých tematických linií zpravodajského příspěvku. Dále je pomocí něj možné informačně ve zkratce vypočítovat příběh.

Jednou ze základních funkcí stand-upu je informovat o události přímo z místa, na kterém se událost odehrála, čímž propojuje prostředí s divákem. Stand-up je nezbytné pořizovat na místě natáčení tak, aby pozadí korespondovalo s obsahem popisované události (Šámal 2011). „Stand-up mimo místo děje je nezpravodajský, zavádějící a je funkční pouze v mimořádných situacích, kdy není možné dostat se na místo děje či místo děje je obrazově neuchopitelné“ (Venclík et al. 2013: 10). Pořizování stand-upu mimo místo natáčení se děje také z důvodu časového nedostatku reportéra – pokud chce například říct informaci ve stand-upu, ale už nemá čas natočit ho na daném místě. Dále se tak stává v situacích, kdy se na poslední chvíli objeví nová okolnost dané události.

U těžko obrazově zpracovatelného tématu se pro stand-up volí obecné indiferentní prostředí, kterým je například živá ulice. Reportér by se měl vyvarovat míst, která by na diváka mohla působit rušivým dojmem. Například hlasité prostředí je pro natáčení rozptylující (Yorke 1997: 74). Výběr vhodného místa je podle Yorkeho (tamtéž) jedním ze dvou požadavků na obrazovou stránku stand-upu. Hraje důležitou roli, jelikož dodává zprávě na větší reálnosti (Gibson 1991: 179).

Druhým požadavkem je podle Yorkeho (1997: 74) výběr postavení reportéra v záběru. Reportér stojící uprostřed záběru získá u diváka větší autoritu. Pro dodržení správné kompozice se však zpravidla preferuje, aby reportér stál na jedné či druhé straně záběru. Reportér se tak stává součástí scény a nepůsobí vytrženě z obrazu. Rovněž Venclík et al. (2013: 10) uvádí kompozici postavy reportéra v pravé či levé straně záběru.

Stand-up může mít více odlišných podob a funkcí. Mayeux (1996: 271n.) rozlišuje šest typů stand-upu: *involvement stand-up*, *reference stand-up*, *reveal stand-up*, *prop stand-up*, *demonstration stand-up* a *effects stand-up*. V rámci *involvement stand-upu* může reportér využít místa události a propojit ho s jejím obsahem. *Reference stand-up* využívá gest reportéra, jako například pohyb rukou, pokynutí hlavou nebo otočení ramen. Reportér pomocí nich ukazuje na nějaký předmět či budovu. *Reveal stand-up* se vyznačuje pohybem a chůzí reportéra z jednoho místa na druhé. Může tak poukázat na spojitost mezi dvěma prvky příběhu. V rámci *prop stand-upu* reportér drží konkrétní předmět, který divákovi názorně demonstrovuje určitý aspekt příběhu. Podobným typem je *demonstration stand-up*, pro něhož je typické využití metody „ukázat a sdělit“. Posledním způsobem využití stand-upu je podle Mayeux *effects stand-up*, který využívá grafických nebo stříhových efektů, které pomáhají přiblížit detaily příběhu.

Technika úspěšného stand-upu závisí podle Yorkeho (1997: 74) na třech faktorech: schopnost reportéra přímého mluveného jazyka, dobrá paměť, plynulý a sebevědomý projev. Klíčová je také spolupráce reportéra s kameramanem, aby využili místa a dostupných prostředků pro vytvoření „stand-upu jako přínosné a efektivní součásti příběhu“ (Mayeux 1996: 272). Podle Underwooda (2007: 104) je úkolem reportéra vhodně začlenit stand-up do příběhu, a nevyužívat ho jako prostředek pro vlastní zviditelnění. Reportér by se měl ve stand-upu doslova „dotknout příběhu“:

„Pokud mluvíte o demolici památky, vezměte do ruky kousek suti. Pokud mluvíte o snaze uzákonit používání bezpečnostního pásu, sedněte si do auta a připněte si pás. Neznamená to ovšem, že se máte stát součástí příběhu, ale pouze přiblížit jeho obsah divákům. Nechcete přece být zdí mezi divákem a příběhem. Chcete vtáhnout diváky do příběhu“ (Carroll 1997: 199).

Počet stand-upů zařazených do reportáže se odvíjí od zpracovaného tématu. Podle pravidel pro redaktory ČT (Šámal 2011) obsahuje příspěvek zpravidla jeden stand-up. Výjimku tvoří například příspěvky, na nichž se podílí dva spoluautoři, odehrávají se na několika odlišných místech, zdůrazňují výlučnost nebo dramatičnost tématu apod. Preferují se krátké stand-upy, jejichž stopáž² dosahuje nejvýše čtyřiceti sekund. Delší stand-up není vhodný, jelikož přichází o zajímavost a dynamičnost. Omezená délka nutí reportéra, aby předal informaci v co nejstručnější, ale zároveň nejpoutavější formě (Gibson 1991: 179).

1.4 Druhy a typy stand-upu

Stand-up se v reportážích vyskytuje v několika druzích a typech. Z hlediska druhů rozlišujeme stand-up *úvodní*, *středový* a *závěrečný*. Specifickým druhem stand-upu je tzv. live vstup, tedy živý vstup. Reportér by měl vždy pečlivě zvážit umístění stand-upu v rámci reportážního příspěvku, aby byl vhodně zasazen do přirozeného toku informace (Mayeux 1996: 272).

Úvodní stand-up má za úkol uvést diváka do tématu nebo do ohniska probíhajícího děje (Venclík et al. 2013: 10). Divákovi oznamuje, že jsme „tady, teď, na místě“ a „situace je či byla taková“ (tamtéž). *Úvodní* stand-up se v současném televizním zpravodajství

² Stopáž (z angl. *foot* = stopa, ve smyslu délkové míry, odtud angl. *footage* = stopáž, metráž) – v audiovizuálních médiích označení pro délku pořadu, která je udaná v jednotkách času (Osvaldová et al. 2007: 201).

využívá jen výjimečně. Uplatňuje se v zásadě pouze u exkluzivních témat či prostředí (Šámal 2011).

Středový stand-up můžeme podle Venclíka et al. (2013: 10) rovněž nazvat spojovacím. Napojuje na sebe jednotlivé části reportáže. Jeho funkcí je popsat kontext informace z hlediska časového a prostorového posunu, případně vysvětlit vývoj událostí. Uplatňuje se také pro poskytnutí informací, ke kterým chybí obrazový materiál (Gibson 1991: 179). Stand-up uvnitř příspěvku je vhodný zejména tehdy, vyžaduje-li to stavba reportáže, jako například při změně prostředí (Šámal 2011). Carroll (1997: 199) uvádí, že stand-up uprostřed reportáže může být užitečný při přechodu mezi místem, časem nebo náladou v reportáži.

Pro shrnutí významu a důsledků události se využívá *závěrečný* stand-up (Venclík et al. 2013: 10). Podle Mayuxe (1996: 273) stand-up na konci reportáže zhodnocuje důležité prvky příběhu, dodává nové informace nebo naznačuje východiska příběhu. Pouze tento druh stand-upu obsahuje také odhlášení redakce a reportéra.

Underwood (2007: 104) nejvíce doporučuje využívat středových stand-upů, kterými reportér spojí dvě části reportáže. Stejný názor zastává také Mayeux (1996: 272), který uvádí, že „stand-up bývá nejčastěji zařazen doprostřed příspěvku, aby propojil dvě místa, časové roviny nebo zobrazil nový či kontrastní prvek příběhu“. Pomáhá zde zdůraznit přítomnost reportéra na místě události a usnadňuje divákovi pochopit fakta, zejména když reportér na něco ukazuje nebo něco demonstruje. Podle Gibsona (1991: 179) reportéři využívají stand-upy buď k otevření celé reportáže³ a zbytek namlouvají ve formě asynchronu, nebo pomocí nich propojují jednotlivé prvky příběhu, a to hlavně v případě, že nenajdou žádný vhodný obrazový či zvukový materiál, kterým by části reportáže spojili, nebo na jeho pořízení již nemají čas.

Specifickým druhem stand-upu je *živý vstup*. Na rozdíl od ostatních druhů stand-upu není předtočen a probíhá v reálném čase. To klade větší požadavky na práci reportéra, jelikož musí zvládnout vystoupení napoprvé a musí se vyvarovat obsahových a faktických chyb (Venclík et al. 2013: 10). Mayeux (1996: 279nn.) považuje *živé vstupy* za jednu z nejnáročnějších disciplín televizního reportéra. Vyžadují „vynikající

³ Toto tvrzení naráží na rozpor s pravidly, kterými se řídí redaktoři České televize, na základě kterých se úvodní stand-up využívá zcela výjimečně, a to například při zřejmé exkluzivitě tématu nebo prostředí (Šámal 2011).

spolupráci televizního štábu, organizaci, schopnost flexibility a soustředěnosti reportéra“ (tamtéž).

Vedle čtyř druhů stand-upu dále rozlišujeme tři typy: *dějový*, *stylizovaný* a *neutrální* (srov. Venclík et al. 2013: 10n.). V rámci *dějového* stand-upu se reportér stává „průvodcem děje v reálném čase“ (tamtéž) a přináší divákovi důležité informace přímo v obraze. Pro tento typ stand-upu je rozhodující místo, na kterém je natáčen. Jedná se o místo probíhajícího děje, kdy se akce odehrává přímo za reportérem. Stand-up je v tomto případě významnou spojovací linkou celé reportáže. Reportér při něm musí rychle a pohotově reagovat a zvládnout ho napoprvé, aby děj mezitím neskončil. Musí dokázat vystihnout ten pravý okamžik. Používá se při akcích, jako je například demonstrace, požár, soud, politické jednání apod. Významnou roli hraje také probíhající atmosféra, obraz i zvuková kulisa působí emocionálně. Reportér se během stand-upu může či nemusí pohybovat a může reagovat na dění za ním. Neměl by se však stávat aktivním účastníkem děje – takový postup je považován za nezpravodajský. Kamera může kromě reportéra sledovat také děj, který se za ním odehrává. Tento typ je ve zpravodajství považován za nejžádanější.

Nejpoužívanějším typem je však stand-up *stylizovaný* (Venclík et al. 2013: 14). Stejně jako *dějový* se odehrává na místě děje, ale děj již neprobíhá. Reportér pro jeho realizaci vybírá reálné prostředí, které se váže k ději či místu události. S mírnou stylizací sděluje informace divákovi. Důležitá je vhodná míra stylizace, která je úměrná zpravodajství, nepřijatelné jsou herecké scénky a inscenace. Dynamika je realizována pomocí pohybu kamery nebo reportéra. Úkolem reportéra je naznačit a shrnout fakta. Neměl by imitovat děj ani fabulovat „co by, kdyby“. Rovněž není vhodné, aby se stylizoval do jiných profesí – například aby seděl za volantem sanitky. Vždy musí pouze zprostředkovávat divákovi informace jako nezávislý pozorovatel. Simulací děje navozuje jeho skutečný průběh nebo reálnou situaci, komunikuje s divákem a vysvětluje mu děj, který provádí. Oproti *dějovému* stand-upu má zde reportér více času na přípravu a realizaci.

Posledním typem je stand-up *neutrální*. Tento typ stand-upu je většinou statický s dominantou reportéra (Venclík et al. 2013: 14). Neváže se na konkrétní místo ani děj. Používá se zejména tehdy, když reportér nemá možnost natáčet v reálném prostředí nebo pokud je prostředí obrazově neuchopitelné. Týká se to především zahraničních či ekonomických témat. Využívá se indifferenčního pozadí, které může být i rozostřené. Je

možné doplnit obraz grafikou či animací, která ilustruje text. Reportér by však na ni neměl reagovat pohybem a gesty.

1.5 Srovnání přístupu veřejnoprávní a komerční televize v užívání stand-upu

Podle reportéra České televize Jana Šenkýře (2014) spočívá hlavní přínos stand-upu zejména v oživení zpravodajské reportáže. V případě, že by obsahovala pouze obrazové podkresy k tématu a výpovědi respondentů, pravděpodobně by diváky nudila. Stand-up může pomoci i samotnému reportérovi při výrobě zpravodajského příspěvku, pokud zpracovává témata, která se hůře pokrývají obrazovými materiály. K takovým oblastem patří například zprávy z politiky.

Dalším významným faktorem stand-upu je přítomnost reportéra na místě. „Reportér ztělesňuje reportáž“ (Šenkýř 2014). Divák si tak může identifikovat zprávu s jejím autorem, což zvyšuje důvěryhodnost informace. Reportéři se zpravidla zaměřují na jednu konkrétní tematickou oblast a divák si je s daným tématem spojuje. Reportér v rámci stand-upu propaguje sám sebe i televizi, pro kterou pracuje.

Reportér také sehrává klíčovou úlohu průvodce příběhem. Nachází se na místě události, aby divákovi sdělil fakta, pohybuje se, ukazuje na předměty nebo vykonává nějakou činnost. Tyto principy se využívají zejména v rámci nově se rozvíjejícího útvaru ve zpravodajství, tzv. stand-upové reportáži (srov. kapitola 1.7).

Reportér TV Nova Michal Kratochvíl (2014) uvádí jako hlavní úkol stand-upu propojit diváka s místem a něco mu na místě ukazovat. Reportér by měl ve stand-upu chodit a ukazovat na konkrétní věci či místa. Může také sám na sobě něco demonstrovat. Měl by divákovi sdělovat informaci, která je s daným místem spojená. Pro úspěšný stand-up je nezbytné zvolit vhodné místo, vhodnou situaci a zásadní zajímavou informaci, kterou chce reportér divákovi předat.

Stejně jako v případě veřejnoprávní televize zastává ve stand-upu také z pohledu komerční stanice významnou roli reportér, který personifikuje autorství příspěvku. „Divák si potřebuje spojit zprávu s člověkem, který ji připravil, a chce ho vidět“ (Kratochvíl 2014). Měl by reprezentovat téma, které zpracovává, a měl by také reprezentovat sám sebe. Proto by měl být oblečený vhodně a adekvátně situaci, v níž

natáčí. Reportér na místě události dodává zprávě důvěryhodnost. „On jen ten, kterému divák zprávu bude, nebo nebude věřit“ (Kratochvíl 2014).

Nejdůležitějším úkolem reportéra je přiblížit událost lidem, což je také hlavní funkcí stand-upu. „V okamžiku, kdy se na obrazovce objeví reportér, divák zpozorní a více se soustředí na to, co mu reportér sděluje. Z toho důvodu se může ve stand-upu objevit ta nejpodstatnější informace“ (Kratochvíl 2014).

1.6 Současné postupy v užívání stand-upu

V posledních letech se stále více prosazuje tendence oživovat zpravodajské relace moderními a dynamickými prvky a využíváním moderních technologií či grafiky. Konkrétními příklady těchto nových prvků ve zpravodajství jsou virtuální studio s několika obrazovkami, pohyb moderátora ve studiu, interakce s dotykovou obrazovkou a další (Česká televize 2012: online).

Také zásady pro užívání stand-upu v rámci televizní zpravodajské reportáže doznaly několika viditelných proměn. Od reportérů se začalo důrazněji vyžadovat, aby se v rámci stand-upu více pohybovali, aby v něm probíhal děj a nebyl pouze statický. V teoretické rovině se pro tento jev uplatňuje termín tzv. *vnitrozáběrové dynamiky* (Venclík et al. 2013: 10). V praxi to znamená, že se buď pohybuje reportér, nebo reportér stojí a za ním probíhá děj, případně se také využívá pohybů kamery.

Kromě dynamiky stand-upu se rovněž proměňuje jeho umístění do reportáže a frekvence výskytu. V rámci zpravodajské relace České televize *Události* se již překonala povinnost zařadit do reportáže pouze jeden stand-up, a to výhradně do závěru reportážního příspěvku (Šenkýř 2014). Stand-up se v současnosti zařazuje i doprostřed reportáže, ve výjimečných případech na její začátek (srov. kapitola 1.4).

Nesmíme opomenout také významné změny způsobené rozvojem moderních technologií. I po technické stránce se stand-up stále vyvíjí. V minulosti měl reportér k dispozici pouze ruční mikrofon (tzv. *handka*), tedy mikrofon, který může být buď bezdrátový, nebo kabelem spojený s kamerou. V současné době reportéři využívají kromě *handky* ještě klopový mikrofon (tzv. *klopák*), který je menší a bývá umístěn speciální klipsou k oděvu reportéra. Může být rovněž buď bezdrátový, nebo propojený pomocí kabelu. Reportérovi usnadňuje pohyb, který se tak stává přirozenějším, a dává mu možnost i neverbálního vyjadřování, například ukazovat na konkrétní předmět či

budovu. Zároveň umožňuje kameramanovi lépe obrazově pracovat s prostředím a stand-up se proto stává autentičtějším a více odpovídá reportážní metodě práce (Venclík et al. 2013: 15).

Současný vývoj stand-upu směřuje k pronikání a uplatňování nových metod a postupů. Reportéři se častěji objevují na obrazovce, promlouvají k divákovi a zároveň něco dělají, ukazují na předměty a kladou otázky respondentovi. Tyto metody se promítají do tzv. *stand-upové reportáže*, která se začíná prosazovat ve zpravodajských relacích. Jedná se o dynamickou formu reportáže, v rámci níž reportér využívá většího počtu stand-upů a stává se průvodcem děje.

1.7 Stand-upová reportáž a další nové způsoby využití stand-upu v současném zpravodajství

Pod pojmem *stand-upová reportáž* se rozumí nově se rozvíjející dynamická forma zpravodajského sdělení. Do zpravodajské relace se zavádí jako „experimentální fenomén, který slouží zejména k bleskové, aktuální a efektní prezentaci obrazu i reportéra z místa aktuálního dění bez složité postprodukční úpravy na střížně“ (Venclík 2014). Jedná se o složitý formát, který vyžaduje profesionální přístup zkušeného reportéra i kameramana.

Hlavní funkcí stand-upové reportáže je v jednom nebo i více po sobě jdoucích záběrech postihnout podstatu daného tématu. Reportér by měl umět využít daného prostředí pomocí verbálních i neverbálních výrazových prostředků a interakce v obraze. Může plynule vcházet i odcházet z obrazu. Celý formát je natočený na místě události a ve střížně se pouze začistí přesahy ticha v kamerových nástřizích.

Stand-upová reportáž má za úkol dosáhnout „efektního profesionálního výsledku a reportérsky uvést diváka do problému“ (Venclík 2014). Reportér, který točí stand-upovou reportáž, musí perfektně ovládat televizní řemeslo. Klade se důraz na rychlou orientaci reportéra na místě natáčení. Stand-upová reportáž má pozitivně narušit a oživit stavbu zpravodajské relace a prostřídat klasické reportáže, aby se divák nenudil. Podle reportéra ČT Jana Šenkýře (2014) se využívá zejména u témat, u kterých má reportér divákovi co ukázat a zároveň sdělit. Dobrymi příklady jsou reportáže ze zahraničí, třeba z demonstrace na náměstí či z chudinské indické čtvrti. Z domácího prostředí je jedním

z příkladů reportáž o fotbalovém stadionu v Ostravě, který byl zdemolován fanoušky. Reportér chodí po stadionu a ukazuje divákovi, jaké škody byly způsobeny⁴.

Jiným důvodem pro využívání stand-upové reportáže může být obrazová nouze u vizuálně hůře zpracovatelných témat. Reportér nemá dostatek záběrů, aby jimi pokryl klasickou reportáž. Navíc mu chybí i dostatečný počet relevantních respondentů. Zároveň však nechce téma odbýt krátkou čtenou zprávou. Namísto klasické reportáže tedy natočí zhruba čtyři až pět stand-upů za sebou, které spojí ve stand-upovou reportáž. Příkladem může být reportáž o výbuchu bomby na palestinské ambasádě v Praze. Reportér chodí před budovou a využívá se také pohybů kamery.

V některých případech může stand-upová reportáž vyřešit problém časové tísně, například pokud se událost stane odpoledne a štáb již nestihne natočit klasickou reportáž. Zpracuje místo ní stand-upovou reportáž, kterou zkušený reportér s kameramanem dokáže zpracovat za podstatně kratší dobu než kompletní reportáž, pro niž musí reportér nejdříve najít několik respondentů a k nim posléze dojet a natočit s nimi synchrony. Stand-upová reportáž se může obejít bez synchronních výpovědí i pomocných ilustračních záběrů.

Oproti klasické reportáži je však tato forma náročnější na přípravu a vyžaduje vyšší koncentraci a profesionalitu reportéra. Reportér musí dopředu pečlivě promyslet, jak poskládá jednotlivé stand-upy za sebe, jaké velikosti záběrů a jaké pohyby kamery využije. Jednotlivé záběry na sebe musí kompozičně i logicky navazovat. Obrazovou návaznost je nezbytné zohlednit vzhledem ke stříhovým zásadám kombinací různých velikostí záběrů. Předejde se tak stříhovým chybám z hlediska osy, velikosti záběrů či postavení reportéra na jedné či druhé straně záběru.

Náročnější příprava je podle Šenkýře (2014) prvním z úskalí stand-upové reportáže. Rizika dále hrozí na místě události. Do záběru například může vlézt cizí osoba a reportér proto musí natočit stand-up znovu. Další potíž může nastat při vývoji události. Reportér sdělí informaci, která se v průběhu dne může změnit, jako například počet obětí dopravní nehody. Reportér v rámci stand-upu oznámí, že zahynuly čtyři osoby, do večera však přibudou další oběti. Takový stand-up musí reportér buď vystříhat, nebo nahradit asynchronem. Podobné situaci může předejít, pokud ve stand-upu použije univerzální a lehce nadčasové výpovědi, které se v průběhu dne nemohou změnit.

⁴ Více příkladů ke stand-upové reportáži srov. kapitoly 2.2 a 2.3.

Kromě stand-upové reportáže se v současném zpravodajství uplatňují další možnosti využití stand-upu. Jednou z nich je jeden delší stand-up, který může částečně nahrazovat živý vstup, případně celou stand-upovou reportáž. Vyskytuje se zejména u příspěvků se zahraniční tematikou. Jeho stopáž bývá přibližně okolo třiceti sekund. Vždy však záleží na významu informace a její atraktivnosti pro diváka. O délce rovněž rozhoduje schopnost reportéra, jak dlouho dokáže hovořit spatra a bez chyby.

Ke stand-upové reportáži má rovněž velmi blízko nový zpravodajský prvek, jemuž se mezi redaktory České televize pracovně přezdívá „jdu, ptám se, zkouším“. Lze jej popsat jako typ stand-upové reportáže, v rámci níž reportér zkouší něco na vlastní kůži a sám na sobě něco demonstruje. Tento typ reportáže se nejčastěji uplatňuje v situacích, ve kterých se může ocitnout co největší počet diváků. Jako příklad uveďme reportáž o elektronických slevových krabičkách na placení mýta v Chorvatsku. Reportér jede s automobilem po dálnici a vysvětluje, jakým způsobem krabička funguje, kolik peněz s ní lze ušetřit či jaké jsou možnosti jejího dobíjení. Cílem této reportáže je předat divákovi užitečnou informaci, radu nebo zkušenost.

2. Současné postupy v užívání stand-upu v hlavní zpravodajské relaci České televize *Události*

2.1 Metodika výzkumu analyzovaného materiálu

Předmětem výzkumu bude analyzovat současné postupy využití stand-upu v hlavní zpravodajské relaci *Události* vysílané na programech veřejnoprávní České televize ČT1 a ČT24 každý den od devatenácti hodin. Relaci *Události* vnímají diváci podle slov generálního ředitele ČT Petra Dvořáka jako „nejdůvěryhodnější v zemi a obracejí se na ni vždycky v době, kdy potřebují relevantní, aktuální a profesionální zpravodajský servis“ (Česká televize 2013: online). Ředitel zpravodajství ČT Zdeněk Šámal tvrdí, že „*Události* mají nabízet aktuální a relevantní souhrn toho nejdůležitějšího z politického, ekonomického a kulturního dění v Česku i zahraničí“ (tamtéž).

Od svého vzniku až do současnosti prošly *Události* řadou proměn. Posledním mezníkem byl 31. březen 2014, kdy spolu s novou podobou studia doznala hlavní zpravodajská relace také několika formálních změn. Přináší více nových reportážních prvků, jejichž úkolem je oživit relaci (Šenkýř 2014). Z toho důvodu se kromě klasických reportáží a čtených zpráv zařazuje do relace také stand-upová reportáž.

Výzkum se proto bude soustředit zejména na využívání stand-upové reportáže v rámci zpravodajské relace. Relevantní budou následující otázky:

1. Jakým tématem se stand-upová reportáž zabývá?
2. Kolik stand-upů v rámci ní reportér využívá?
3. Objevují se i další stavební prvky reportáže kromě stand-upu (např. synchron, ilustrační záběry)?
4. Jakou roli zde zastává reportér?

Následně budou posuzovány principy využívání stand-upů v jednotlivých reportážích. Předmětem zkoumání budou zejména následující otázky:

1. Kolik stand-upů se v reportáži vyskytuje?
2. Do jaké části reportáže bývá stand-up zařazen?
3. Jakých typů jednotlivé stand-upy nabývají?
4. Jaké prostředí se pro stand-up využívá?
5. Jakou roli zde zastává reportér?

Dalším z cílů výzkumu bude rovněž zjistit, zda se ve vysílání *Události* projevil požadavek častějšího využívání stand-upové reportáže. Výběr analyzovaného materiálu se proto soustředí na období po vzniku nové podoby relace 31. března 2014. K získání srovnání budou zároveň vyhodnoceny relace před tímto mezníkem. Konkrétně budou zkoumány relace v období od 24. března 2014 do 6. dubna 2014 – tedy jeden týden před změnou podoby *Události* a jeden týden po proměně.

Pro zkoumání vybraného materiálu byla zvolena kvalitativní metoda obrazové analýzy, která „umožňuje analyzovat vizuální prvky mediálního sdělení“ (Trampota, Vojtěchovská 2010: 155). Tato metoda vychází z obrazové textové analýzy, kterou rozšiřuje o typické znaky vizuální komunikace. Mezi takové znaky patří například úhel pohledu, velikost zobrazení, použitá optika, pohyb kamery, osvětlení apod. Obrazová analýza se zajímá o využití a symboliku těchto znaků. Obrazové záznamy zkoumá zejména z pohledu technických a symbolických kódů (Hansen et al. 1998, cit. podle Trampota, Vojtěchovská 2010). Z technických kódů relevantních pro výzkum této práce jmenujme zejména pohyb kamery. „Pohybem kamery je jednatel příjemce situován do určité pozice, ze které scénu pozoruje. Podílí se také na vytváření významů zobrazované scény“ (Trampota, Vojtěchovská 2010: 160). Symbolickým kódem, kterým se bude následující výzkum zabývat, je prostředí. „Prostředí, do kterého je obrazový záznam situován, vytváří kontext obrazového záznamu a propůjčuje významy objektům, které se v něm nacházejí“ (Trampota, Vojtěchovská, 2010: 161). Kvalitativní metodu zčásti doplní také analýza kvantitativní, a to v případě určování počtu stand-upů vyskytujících se v reportážích a dále při sčítání jednotlivých druhů a typů stand-upu.

2.2 Stand-up a jeho využití ve zpravodajské relaci *Události* v týdnu od 24. března do 30. března 2014

V období od 24. do 30. března 2014 se zpravodajská relace *Události* divákům naposledy představila ve vizuální i formální podobě, která vznikla 1. dubna 2012, kdy *Události* prošly díky novému virtuálnímu studiu, logu, grafice a prodloužené stopáži „největší komplexní změnou od roku 1998“ (Česká televize 2012: online).

Výzkum zhodnotí využití stand-upu v *Událostech* v průběhu uvedeného týdne. Reflektovat bude výhradně reportáže, v nichž se vyskytuje minimálně jeden stand-up, následně zanalyzuje počet a postupy použití stand-upů v jednotlivých reportážích. Dalším předmětem zkoumání bude určit, zda byla do relace zařazena stand-upová

reportáž či reportáž s dalšími novými způsoby využití stand-upu (srov. kapitola 1.7) a pokud ano, popsat její strukturu na základě výzkumných otázek uvedených v kapitole 2.1. Odhlédnuto bude od živého vstupu jako specifického druhu stand-upu (srov. kapitola 1.4).

Následující tabulky shrnují poznatky zjištěné na základě analýzy celkového počtu 87 sledovaných reportáží. Obsahují údaje o počtu užitých stand-upů, jejich druzích a typech:

Téma reportážního příspěvku	Počet st-upů	Druh st-upu	Typ st-upu
Zdravotnictví	1	Závěrečný	Stylizovaný
Finance ve zdravotnictví	1	Středový	Stylizovaný
Ovládnutí Krymu	1	Středový	Kombinace prvků
Opravy na dálnici	4	Středový (4x)	Stylizovaný (2x), dějový (2x)
Letadlo v oceánu	1	Středový	Neutrální
Divadelní novinka <i>Les</i>	2	Úvodní, středový	Stylizovaný (2x)
Povinná volební účast	1	Středový	Stylizovaný
Vánice na horách	1	Středový	Dějový
Výtržnosti na fotbalových stadionech	1	Středový	Stylizovaný
Výtržnosti na fotbalových stadionech	2	Středový (2x)	Stylizovaný (2x)
Chovatelé ovcí	1	Středový	Dějový
Obecní volby ve Francii	1	Středový	Stylizovaný
Muzeum Jana Palacha	1	Středový	Stylizovaný

Tabulka č. 1: Užití stand-upu v reportážích v rámci *Událostí* ze dne 24. března 2014

Téma reportážního příspěvku	Počet st-upů	Druh st-upu	Typ st-upu
Církevní restituce	1	Středový	Dějový
Situace na Ukrajině	1	Středový	Dějový
Ústavní stížnost ODS	1	Středový	Stylizovaný
Daňové úniky	1	Závěrečný	Stylizovaný
Změny u České pošty	1	Středový	Stylizovaný
Komplikace na D1	4	Středový (4x)	Dějový (2x), stylizovaný (2x)
Nadace Vize 97	1	Středový	Stylizovaný
Krádeže v obchodních centrech	1	Středový	Stylizovaný
Praktiky zlodějů	1	Středový	Stylizovaný
Plány ministryně Válkové	1	Středový	Stylizovaný
Pátrání po malajsijském letadle	1	Středový	Dějový
Krize vesnického fotbalu	1	Středový	Dějový

Tabulka č. 2: Užití stand-upu v reportážích v rámci *Událostí* ze dne 25. března 2014

Téma reportážního příspěvku	Počet st-upů	Druh st-upu	Typ st-upu
Financování politických stran	1	Středový	Dějový
Výdaje politických stran	1	Středový	Stylizovaný
Situace na Ukrajině	1	Středový	Dějový
Církevní restituce	1	Středový	Stylizovaný
Volby na Slovensku	1	Středový	Stylizovaný
Židovská opona	1	Středový	Stylizovaný
Mateřské školky	1	Středový	Dějový
Šikana řidičů policisty	1	Středový	Stylizovaný
Útraty za domácí zvířata	2	Středový (2x)	Stylizovaný (2x)
Zahraniční cesty politiků	1	Středový	Stylizovaný
Armádní korupce	1	Středový	Stylizovaný
Umírání lidí	1	Středový	Dějový
Běžkařská sezona	1	Středový	Dějový

Tabulka č. 3: Užití stand-upu v reportážích v rámci *Událostí* ze dne 26. března 2014

Téma reportážního příspěvku	Počet st-upů	Druh st-upu	Typ st-upu
Výdajové paušály	2	Středový (2x)	Dějový, stylizovaný
Daňová příznání	1	Středový	Dějový
Návštěva prezidenta Obamy ve Vatikánu	1	Středový	Stylizovaný
Zelená úsporám	1	Závěrečný	Stylizovaný
Nekolkovaný alkohol	1	Středový	Stylizovaný
Trest fotbalové komise	7	Středový (7x)	Stand-upová reportáž
Tim Burton v Praze	1	Středový	Stylizovaný
Důkazy v kauze Rittig	1	Středový	Stylizovaný
Triky podomních prodejců	2	Středový (2x)	Stylizovaný (2x)
Situace na D1	1	Středový	Dějový
Útoky na učitele	1	Středový	Stylizovaný
Bohdan Pomahač	1	Středový	Stylizovaný
Astma dětí	1	Závěrečný	Neutrální

Tabulka č. 4: Užití stand-upu v reportážích v rámci *Událostí* ze dne 27. března 2014

Téma reportážního příspěvku	Počet st-upů	Druh st-upu	Typ st-upu
Platy soudců a politiků	1	Středový	Stylizovaný
Platy zaměstnanců	1	Středový	Dějový
Pěstounská péče	1	Středový	Stylizovaný
Volby na Slovensku	1	Středový	Stylizovaný
Výročí Bohumila Hrabala	1	Středový	Stylizovaný
Nový předseda hnutí STAN	1	Středový	Dějový
Delší směny horníků	1	Středový	Stylizovaný
Výdaje za školáky	1	Středový	Stylizovaný
Nebezpečné silniční úseky	3	Úvodní, středový (2x)	Stylizovaný, dějový (2x)
Plán pro církve	1	Středový	Stylizovaný
Dostavba Temelína	1	Středový	Stylizovaný
Prodej karlínských kasáren	1	Závěrečný	Stylizovaný
Komunální volby ve Francii	1	Středový	Stylizovaný
Cena pro nejlepšího učitele	1	Středový	Dějový

Tabulka č. 5: Užití stand-upu v reportážích v rámci *Událostí* ze dne 28. března 2014

Téma reportážního příspěvku	Počet st-upů	Druh st-upu	Typ st-upu
Růst důchodů	1	Středový	Stylizovaný
Volby na Slovensku	1	Středový	Dějový
Závěr lyžařské sezony	3	Středový (3x)	Stylizovaný, dějový (2x)
Státní dražby	1	Středový	Stylizovaný
Kongres SPOZ	1	Závěrečný	Dějový
Podvody s ojetými vozy	1	Středový	Stylizovaný
Povodňové hráze	1	Středový	Stylizovaný
Ceny léků	1	Závěrečný	Stylizovaný
Zabíjení zvířat v zoo	1	Středový	Stylizovaný
Počítačová výuka ve školách	1	Středový	Dějový
Hospodářský rozmach v Texasu	1	Závěrečný	Neutrální

Tabulka č. 6: Užití stand-upu v reportážích v rámci *Událostí* ze dne 29. března 2014

Téma reportážního příspěvku	Počet st-upů	Druh st-upu	Typ st-upu
Andrej Kiska novým slovenským prezidentem	2	Úvodní, středový	Dějový (2x)
Solární byznys	1	Středový	Stylizovaný
Vojenská služba	1	Závěrečný	Stylizovaný
Kontroly na železnici	1	Středový	Dějový
Problémy s chodidly u dětí	1	Středový	Stylizovaný
Otevírání hradů a zámků	1	Středový	Stylizovaný
Agresivita pacientů	1	Středový	Stylizovaný
Regionální potraviny	1	Středový	Dějový
Začleňování sociálně slabých do společnosti	1	Středový	Dějový
Kontroly výhybek	1	Středový	Stylizovaný
Péče o pacienty	1	Středový	Stylizovaný

Tabulka č. 7: Užití stand-upu v reportážích v rámci *Událostí* ze dne 30. března 2014

Prostředí stand-upů zpravidla doprovází dané téma. Například v příspěvku o výtržnostech na fotbalových stadionech stojí reportérka v rámci stand-upu na fotbalovém stadionu a přináší sdělení, které se váže k danému místu. Totéž platí v případě reportáže o muzeu Jana Palacha. Reportér ve stand-upu prochází před budovou muzea.

Stand-upy se často odehrávají v prostředí nemocničních chodeb či ordinací. V příspěvku o cenách léků reportérka stojí v lékárně vedle regálu s dětskou výživou a prostředí doprovází sdělovanou informací. V reportáži o agresivitě pacientů reportérka prochází nemocniční chodbou, která doprovází obsah jejího sdělení.

V případě, že reportér pokrývá téma voleb, volí prostředí před volebním štábem nebo stojí na ulici a za ním se nachází volební billboard. Takovým příkladem je příspěvek o slovenských volbách. Reportér stojí na ulici Bratislavy a za ním divák může vidět billboardy s volebními kandidáty. Tyto billboardy slouží k ilustraci sdělované informace.

Reportéři také často využívají budovy různých institucí, nejčastěji ministerstev, soudu, policie nebo Úřadu vlády. Ukázkou může být reportáž o financích ve zdravotnictví, kde se reportér v rámci stand-upu pohybuje před budovou ministerstva financí a za pomoci gestikulace a papírů v ruce neverbálně doprovází sdělovanou informací. Stejný případ se týká příspěvku o ústavní stížnosti. V jeho stand-upu reportérka prochází chodbou budovy Ústavního soudu. V příspěvku o státních dražbách se reportér pohybuje před

budovou krajského policejního ředitelství a shrnuje údaje, které se vážou k danému místu.

Pokud konkrétní téma nenabízí možnost dostat se přímo na místo události, volí reportér pro stand-up indiferentní pozadí, jako v případě letadla nalezeného v oceánu, kdy reportérka stojí na potměnělém parkovišti. V takovém případě se jedná o neutrální stand-up. Vyskytuje se rovněž v příspěvcích, k nimž je obtížné sehnat obrazový materiál. Příkladem je reportáž o dětech s astmatem, ve kterém reportérka zvolila pro stand-up rušnou ulici většího města. K tématům, která se hůře pokrývají obrazovým materiálem, patří například oblast ekonomiky. Reportér v rámci příspěvku o hospodářském rozmachu v Texasu rovněž zvolil neutrální místo, kterým je most s procházejícími lidmi.

Reportéři se v rámci svých stand-upů často stylizují do konkrétních rolí. V reportáži o zdravotnictví stojí reportérka na chodbě nemocnice u pokladny na placení lékařského poplatku a odebírá z jedné z nich doklad o zaplacení. Stylizuje se do pozice pacienta, čímž názorně ilustruje informaci, kterou divákovi sděluje. Reportérka, která seznamuje diváky s tématem oprav na dálnici D1, se stylizuje do role řidičky osobního vozu. Sedí za volantem, projíždí po dálnici a promlouvá k divákům. Hovoří-li reportérka o útratách za domácí zvířata, může se stylizovat do role majitele zvířete. V rámci stand-upu stojí v obchodě u regálu s krmivem pro domácí zvířata, v ruce drží dvě balení s krmivem, které následně odloží do regálu. Při dalším stand-upu sedí v místnosti na pohovce a krmí domácí kočku. Další příklad stylizace se objevuje v příspěvku o divadelní novince *Les*. Reportér v rámci stand-upu prochází kolem nástěnky s upoutávkami na program divadla a v ruce drží plakát, který následně připevní na nástěnku. Neverbálně tak doprovází obsah svého sdělení.

Reportéři si však musí dávat pozor na vhodnou míru stylizace, tedy zda se do podobné role může dostat kdokoliv, aniž by pracoval jako televizní reportér. V posledním uvedeném příkladě reportér zvolil vysokou míru stylizace, kterou však lze považovat za přijatelnou. Vyšší míru stylizace použila i reportérka v příspěvku o výročí Bohumila Hrabala. Sedí uvnitř místnosti pro výpravčího nádraží a za ní stojí muž v uniformě výpravčího, který drží v ruce razítko. Stylizuje se do známé scény z filmu *Ostře sledované vlaky* a názorně ilustruje obsah svého sdělení.

Úkol reportéra dále spočívá v provázení diváka probíhajícím dějem nebo místem události. Reportér v takových případech využívá dějového stand-upu. Ukázkou může být reportáž týkající se oprav na dálnici D1. Reportérka stojí na okraji dálnice a za ní projíždí kolona vozidel. Dějem provází také reportérka v rámci stand-upu zařazeného do příspěvku o pátrání po troskách malajsijského letadla. Prochází před ambasadou v Pekingu, kde se odehrává pochod protestujících lidí. Diváka s právě probíhající událostí spojuje i reportér v příspěvku o novém předsedovi hnutí STAN. Stojí uprostřed konferenční místnosti, ve které přednáší nově zvolený předseda svůj projev.

Reportér rovněž spojuje diváka s místem probíhající události, jako například v příspěvku vztahujícím se k summitu o jaderné bezpečnosti. Nachází se uprostřed místnosti a divák má možnost sledovat dění za ním. V reportáži o běžkařské sezoně reportérka stojí na okraji běžkařské trati a za ní projíždí běžkaři.

Reportér nacházející se v místě události může diváka přímo vtáhnout do centra dění úvodním stand-upem, jako v příspěvku o zvolení Andreje Kisky novým slovenským prezidentem. Reportér stojí uprostřed davu novinářů ve volebním štábu Andreje Kisky a ukazuje na pódium s čerstvě zvoleným prezidentem.

Stand-upy někdy mohou být opatřeny prvky vizuální grafiky, jako například v příspěvku o divadelní novince *Les*. Reportér v rámci stand-upu sedí vedle divadelního jeviště a záběr je doplněn o ukázkou z představení. Grafika má za úkol ilustrovat sdělovanou informaci.

Stand-upovou reportáž zpracoval reportér zabývající se tématem trestu fotbalové disciplinární komise. Využil v ní sedm stand-upů, které doplnil o synchrony a ilustrační záběry. Prochází před fotbalovým stadionem a pomocí gest propojuje místo s informací. Následně vchází na stadion a zakupuje vstupenky. V dalším záběru sedí na tribuně stadionu. Následující stand-up se odehrává na nádraží v pražských Vršovicích. Reportér stojí na nástupišti a pomocí gest propojuje místo s obsahem svého sdělení. V posledních dvou stand-upech kombinuje formální prvky a uplatňuje rozhovor v rámci stand-upu.

Nového formálního prvku využil reportér v příspěvku o ovládnutí Krymu. Do stand-upu vložil krátký rozhovor. Sedí v restauraci a v ruce drží peníze. Dotazuje se servírky, zda je možné platit rubly a poté jí podává příslušnou částku. Stylizuje se do role hosta restaurace a názorně divákovi předává informaci.

2.3 Stand-up a jeho využití ve zpravodajské relaci *Události* v týdnu od 31. března do 6. dubna 2014

S datem 31. března se *Události* proměnily z hlediska vizuálního i formálního. Změnila se grafika studia a jeho vybavení bylo nově doplněno o velkoplošnou projekční stěnu, kterou moderátoři ovládají pomocí tabletu. Inovace se dočkala i znělka pořadu či barevné provedení studia (Česká televize 2014: online). Nové požadavky nyní klade vedení i na reportéry a užívání nových formálních prvků v rámci jednotlivých reportáží (srov. kapitola 1.7). Analýza se proto bude soustředit vedle způsobů užívání stand-upů rovněž na uplatnění nových formálních prvků, zejména stand-upové reportáže, v období od 31. března do 6. dubna.

Následující tabulky shrnují poznatky zjištěné na základě analýzy celkového počtu 102 sledovaných reportáží. Obsahují údaje o počtu užitých stand-upů, jejich druzích a typech:

Téma reportážního příspěvku	Počet st-upů	Druh st-upu	Typ st-upu
Prezident Zeman a vláda	1	Středový	Stylizovaný
Dva měsíce nové vlády	1	Středový	Dějový
Kauza vozů Tatra	1	Středový	Stylizovaný
Zelená nafta	1	Středový	Dějový
Daňové přiznání	1	Středový	Dějový
Výbuch na palestinské ambasádě	4	Úvodní, středový (2x), závěrečný	Stand-upová reportáž
Nová ložiska těžby uranu	1	Úvodní	Stylizovaný
Poslední koncert M. Kožené	1	Závěrečný	Stylizovaný
Slovensko po volbách	2	Středový (2x)	Kombinace prvků
Zúžení dálnice D1	1	Středový	Stylizovaný
Přípravy na Velikonoce	3	Středový (2x), závěrečný	Kombinace prvků
Vracení miliard z úvěrů	1	Středový	Stylizovaný
Vracení miliard z úvěrů	1	Středový	Neutrální
Spor o platy v Hyundai	1	Středový	Dějový
Klimatické změny	1	Středový	Neutrální
Výměna pneumatik	1	Úvodní	Kombinace prvků
Výročí stavby Eiffellovy věže	3	Úvodní, středový, závěrečný	Stand-upová reportáž

Tabulka č. 8: Užití stand-upu v reportážích v rámci *Události* ze dne 31. března 2014

Téma reportážního příspěvku	Počet st-upů	Druh st-upu	Typ st-upu
Audity na ministerstvech	2	Středový (2x)	Stylizovaný (2x)
Hospodaření vlády	1	Středový	Stylizovaný
Spolupráce Ruska a NATO	1	Středový	Stylizovaný
Manipulace s daněmi	1	Středový	Stylizovaný
Návštěva prezidenta Zemana v Srbsku	2	Středový, závěrečný	Stylizovaný, dějový
Testy na HIV a AIDS	3	Středový (3x)	Stylizovaný (3x)
Spor o osud Dolu Paskov	1	Středový	Dějový
Narozeniny Milana Kundery	2	Středový (2x)	Stylizovaný, neutrální
Moravský Velehrad	6	Středový (5x), závěrečný	Stand-upová reportáž
Recyklace elektroodpadu	1	Středový	Dějový
Dálnice D1	4	Středový (4x)	Dějový (4x)
Ekologické dotace	3	Úvodní, středový, závěrečný	Kombinace prvků
Kauza Mostecké uhelné	1	Středový	Stylizovaný
Kampaň před volbami do EP	1	Závěrečný	Dějový
General Motors	3	Úvodní, středový, závěrečný	Stand-upová reportáž
Léčba konopím	3	Úvodní, středový (2x)	Kombinace prvků
Polský špion ve filmu	1	Závěrečný	Stylizovaný

Tabulka č. 9: Užití stand-upu v reportážích v rámci Událostí ze dne 1. dubna 2014

Téma reportážního příspěvku	Počet st-upů	Druh st-upu	Typ st-upu
Kampaň před volbami do EP	1	Závěrečný	Neutrální
Lákání voličů	4	Úvodní, středový (2x), závěrečný	Stylizovaný (3x), neutrální
Stávka pilotů Lufthansy	1	Středový	Stylizovaný
Sklad Amazonu v Brně	2	Úvodní, středový	Dějový, stylizovaný
Kauza úplatků ve VV	1	Středový	Stylizovaný
Vrah Romana Housky	2	Středový (2x)	Stylizovaný (2x)
Zlaté padáky v Českých drahách	1	Středový	Stylizovaný
Drogy za volantem	1	Úvodní	Stylizovaný
Mobilní tarify	1	Středový	Stylizovaný
Praktiky podomních prodejců	1	Středový	Stylizovaný
Pobyt v lázních	2	Středový (2x)	Stylizovaný (2x)
Palestinsko-izraelská jednání	1	Závěrečný	Stylizovaný
Cukrovka v ČR	1	Středový	Stylizovaný
Dopisy Masaryka s Macharem	1	Středový	Stylizovaný

Tabulka č. 10: Užití stand-upu v reportážích v rámci Událostí ze dne 2. dubna 2014

Téma reportážního příspěvku	Počet st-upů	Druh st-upu	Typ st-upu
Souběh funkcí a platů politiků	1	Středový	Stylizovaný
Spor kvůli Vězeňské službě	5	Úvodní, středový (4x)	Stylizovaný
Nový sklad pro Amazon	1	Závěrečný	Dějový
Výslech lobbisty Rittiga	1	Středový	Stylizovaný
Střelba na americké vojenské základně	1	Středový	Stylizovaný
Spor v Hospodářské komoře	1	Závěrečný	Stylizovaný
Výročí popravý generála Píky	1	Závěrečný	Stylizovaný
Sezona klíšťat	2	Úvodní, středový	Stylizovaný, dějový
Rekonstrukce na D1	1	Středový	Stylizovaný
Tělesné tresty v ČR	1	Úvodní	Neutrální
Tělesné tresty v Evropě	3	*	Kombinace prvků
Týrání dětí	1	Úvodní	Stylizovaný
Bezpečnost na fotbalových stadionech	5	Úvodní, středový (3x), závěrečný	Stand-upová reportáž
Kauza Tatry	1	Středový	Stylizovaný
Požár v Libušíně	1	Středový	Stylizovaný
Dokument <i>Dělníci bulváru</i>	1	Závěrečný	Dějový

Tabulka č. 11: Užití stand-upu v reportážích v rámci Událostí ze dne 3. dubna 2014

* Jedná se o 3 dlouhé stand-upy oddělené studiem.

Téma reportážního příspěvku	Počet st-upů	Druh st-upu	Typ st-upu
Spory v koalici	2	Středový	Stylizovaný
Odvolání šéfa Vězeňské služby	1	Úvodní	Stylizovaný
Volby v Maďarsku	1	Středový	Stylizovaný
Černé odběry elektřiny	1	Úvodní	Dějový
Paměti Vasila Bilaka	1	Středový	Stylizovaný
Přepadení pošty na Jesenicku	1	Středový	Stylizovaný
Stavební spoření pro děti	1	Středový	Neutrální
Pěstování bylin	1	Středový	Stylizovaný
Petice proti hernám	2	Středový	Stylizovaný
Vyznamenání pro E. Plocka	1	Středový	Stylizovaný
Státní opera v Berlíně	1	Středový	Dějový

Tabulka č. 12: Užití stand-upu v reportážích v rámci Událostí ze dne 4. dubna 2014

Téma reportážního příspěvku	Počet st-upů	Druh st-upu	Typ st-upu
Exekuce	1	Středový	Stylizovaný
Zakázky v Dopravním podniku	1	Středový	Stylizovaný
Vyznamenání pro parašutisty	1	Středový	Stylizovaný
Pražský půlmaraton	3	Středový (3x)	Dějový (3x)
Smrt Kurta Cobaina	1	Závěrečný	Dějový
Valašská rallye	4	Úvodní, středový (2x), závěrečný	Stand-upová reportáž
Zahájení turistické sezony	3	Středový (2x), závěrečný	Dějový (2x), stylizovaný
Móda pro starší dámy	1	Středový	Stylizovaný
Investice do zvířat	1	Středový	Stylizovaný
Investice do zvířat	2	Středový (2x)	Dějový (2x)
Soukromá vesnice	1	Středový	Stylizovaný
Výročí výbuchu islandské sopky	1	Středový	Stylizovaný
Rekordmanka mezi demonstranty	1	Středový	Dějový
Sčítání čápů	1	Středový	Stylizovaný

Tabulka č. 13: Užití stand-upu v reportážích v rámci *Událostí* ze dne 5. dubna 2014

Téma reportážního příspěvku	Počet st-upů	Druh st-upu	Typ st-upu
Opravy na dálnici D1	4	Středový (4x)	Dějový (3x), stylizovaný
Odposlechy Janouška a Hrdličky	1	Závěrečný	Neutrální
Volby v Maďarsku	1	Středový	Stylizovaný
Inovace v českých firmách	1	Středový	Stylizovaný
Pacienti s Alzheimerovou chorobou	1	Středový	Stylizovaný
Nevidomí horolezci	1	Středový	Dějový
Nákupy kočárků přes internet	1	Středový	Stylizovaný
Ceny potravin	1	Středový	Stylizovaný
Kradené a padělané starožitnosti	1	Středový	Stylizovaný
Kradené a padělané starožitnosti	1	Středový	Stylizovaný
ZŠ v Pelhřimově	1	Závěrečný	Stylizovaný
Vlci v českých lesích	1	Závěrečný	Stylizovaný
Šumné stopy v Tel Avivu	1	Středový	Stylizovaný

Tabulka č. 14: Užití stand-upu v reportážích v rámci *Událostí* ze dne 6. dubna 2014

Proměna *Událostí* a požadavky na reportéra na častější uplatňování nových formálních reportážních prvků přinesly ve druhém sledovaném týdnu šest stand-upových reportáží a šest příspěvků, které kombinovaly další nové formální prvky.

Hlavním úkolem stand-upové reportáže je provést diváka tématem a prostředím. První stand-upová reportáž se zabývá novoročním výbuchem na palestinské ambasádě. Reportérka využila čtyři stand-upy, které doplnila záběry na budovu velvyslanectví, palestinskou vlajku, synchrony a ilustračními záběry. Na začátku prochází před sídlem velvyslance a uvádí diváka do problematiky. Ve dvou středových stand-upech ukazuje na budovu a doplňuje další podrobnosti. V závěru shrnuje podstatné údaje.

Jiná stand-upová reportáž se týká výročí stavby Eiffelovy věže v Paříži. Reportér v ní použil tři stand-upy, které zařadil na úvod, doprostřed a na závěr, a doplnil je ilustračními záběry. Ve všech před Eiffelovou věží prochází.

Stand-upová reportáž o Moravském Velehradu obsahuje šest stand-upů, které jsou doprovázeny synchrony, ilustračními záběry a vloženým rozhovorem. Pět středových stand-upů doplňuje jeden závěrečný. Všechny se odehrávají buď v interiérech, nebo exteriérech budovy Moravského Velehradu. Reportér prochází budovou, stojí před ní a pokládá otázku respondentovi.

Stand-upovou reportáž připravil reportér k tématu skandálu automobilové společnosti General Motors. Využil v ní tři stand-upy – jeden v úvodu, jeden uprostřed a jeden v závěru. Prochází před budovou amerického Kongresu a sedí uvnitř osobního automobilu. Reportáž neobsahuje žádné synchrony ani ilustrační záběry, pouze vizuální grafiku v podobě fotografie automobilu.

Tématem bezpečnosti na fotbalových stadionech provází reportér v rámci stand-upové reportáže opatřené pěti stand-upy – úvodním, třemi středovými a závěrečným. Prochází stadionem, hřištěm, poničenými tribunami a ukazuje na poškozené předměty. V reportáži se rovněž objevují ilustrační záběry.

V dalším příspěvku reportér spojuje čtyři stand-upy ve stand-upovou reportáž pokrývající téma Valašské rallye. Jeden úvodní, dva středové a jeden závěrečný stand-up doplňují ilustrační záběry. Reportér se nachází u trati rallye, u ochranných zábran a u pomníčku tragicky zesnulých diváků. Na trati za ním právě probíhá závod. Diváka provází prostředím i probíhající událostí.

Nejčastější příklad dalšího formálního prvku představuje vložený rozhovor do stand-upu. Uplatnil se v příspěvcích o přípravách na Velikonoce, výměnách pneumatik, ekologických dotacích a o léčbě konopím.

Namísto klasické reportáže mohou reportéři využít jednoho dlouhého stand-upu. Tento prvek uplatnili zahraniční zpravodajové v rámci tématu tělesných trestů v Evropě. Tři dlouhé stand-upy z různých evropských měst oddělil redaktor ve studiu. I takový prvek slouží k propojení místa s informací a k oživení zpravodajské relace.

Neotřelý způsob navázání dvou stand-upů zvolil reportér v příspěvku o Slovensku po volbách. V prvním z nich stojí před sídlem slovenského prezidenta v Bratislavě a sděluje informace, které se vážou k danému místu. Poté odchází ze záběru a plynule vstupuje do následujícího záběru, v němž se nachází před sídlem slovenského premiéra. Opět přináší údaje související s prostředím. Propojuje tak dvě různá místa a dvě odlišné informace.

2.4 Shrnutí

Provedená analýza celkového počtu 189 reportáží v rámci *Událostí* v období od 24. března do 6. dubna zkoumala způsoby využití stand-upu. Relevantní pro výzkum byl počet použitých stand-upů, jejich zařazení, typ, prostředí, role reportéra a nové způsoby využití stand-upu.

Reportážní příspěvky nejčastěji využívaly jednoho stand-upu. Větší počet se využívá zejména v reportážích s výlučným prostředím a odlišnými reportéry nebo v případech, kdy chce reportér provést diváka dějem, jako například při problémech na silnici či probíhajících volbách.

Počet stand-upů v reportáži	Počet reportáží
1	150
2-3	28
Více než 3	11

Tabulka č. 15: Počet užitých stand-upů v rámci reportáží ve sledovaném období od 24. března do 6. dubna 2014

Stand-up je nejvíce zařazován doprostřed reportáže. Reportér v něm může naznačit vývoj události a zvýšit pozornost diváka svou přítomností na obrazovce. V úvodním stand-upu reportér uvádí diváka do problematiky nebo ho přímo vtahuje do probíhajícího děje. Uplatňuje se často v reportážích postavených na konfliktu (politické či policejní kauzy, týrání, tresty). Závěrečný stand-up plní funkci shrnutí podstatných informací k danému tématu.

Druh stand-upu	Počet
Úvodní	21
Středový	213
Závěrečný	33

Tabulka č. 16: Počet užitých druhů stand-upů ve sledovaném období od 24. března do 6. dubna 2014

Z hlediska typologie dominuje užívání stylizovaných stand-upů. Neomezují se na konkrétní témata a využívají se ve všech případech, při nichž neprobíhá žádný děj. Místo, na kterém se uskutečňují, však s daným tématem vždy souvisí. Dějové stand-upy se užívají u probíhajících událostí. Mohou to být koncerty, závody, politická setkání aj. Neutrální stand-upy se uplatňují u témat, která jsou složitá na obrazové zpracování, jako například ekonomická či volební problematika.

Typ stand-upu	Počet
Dějový	57
Stylizovaný	196
Neutrální	15

Tabulka č. 17: Počet užitých typů stand-upu ve sledovaném období od 24. března do 6. dubna 2014

Dalším zkoumaným faktorem bylo prostředí, v němž se stand-upy odehrávají. Reportéři volí zpravidla místo, které doprovází sdělovanou informaci. Pokud však zpracovávají téma, které se hůře pokrývá obrazovým materiálem, využívají indiferentního pozadí, kterým bývá nejčastěji rušná ulice s procházejícími lidmi. Jedná se například o příspěvky s ekonomickou tematikou. Dějové stand-upy se odehrávají na místě probíhající události, mohou to být závody, summity, volby aj. Stylizované stand-upy se často pořizují v budovách institucí, například ministerstev, Úřadu vlády či Městského soudu.

Reportér se při stand-upu dostává do různých rolí. Propojuje diváka s místem probíhajícího děje a stává se jeho průvodcem. Pomocí gest ukazuje, co se děje za ním a sděluje informaci, která děj doprovází. Jedná se například o příspěvky týkající se voleb, oprav na dálnici, summitů, kongresů, protestů aj. Současně pomocí gest, předmětů či stylizace do nějaké role názorně ilustruje sdělovanou informaci, například při jízdě automobilem, vybírání dokladu o zaplacení lékařského poplatku, umístění zboží do regálu v obchodě, platbě objednávky v restauraci, krmení domácí kočky apod.

Výzkum se rovněž soustředil na užití stand-upové reportáže a dalších nových formálních reportážních prvků (dlouhý stand-up místo celé reportáže či stand-up s vloženým rozhovorem). V souvislosti s novou podobou zpravodajské relace a novými požadavky na reportéry se tyto prvky zařazují do reportáží častěji. V průběhu prvního sledovaného týdne se objevila jedna stand-upová reportáž a jeden příspěvek s využitím nového reportážního prvku. Druhý týden přinesl šest stand-upových reportáží a šest příspěvků, které kombinovaly několik formálních prvků.

Stand-upové reportáže se zabývaly tématy trestu fotbalové disciplinární komise, novoročního výbuchu na palestinské ambasádě, výročí stavby Eiffellovy věže v Paříži, Moravského Velehradu, bezpečnosti na fotbalových stadionech a Valašské rallye. Obecně se dá říct, že se stand-upová reportáž využívá u zahraničních témat či u příspěvků s prvky investigace. Reportéři v rámci ní provází diváka místem a tématem. Využívají většího počtu stand-upů, obvykle tři nebo čtyř. Kromě stand-upů se v těchto reportážích objevují také ilustrační záběry a synchrony.

Závěr

Cílem předkládané bakalářské práce bylo vymezit postavení stand-upu v současné televizní zpravodajské reportáži stejně jako analyzovat konkrétní způsoby jeho využití v praxi. Zohledněna byla charakteristika jednotlivých forem a funkcí stand-upu, postavení reportéra i představení současných principů v užívání stand-upu. V analytické části práce byl proveden výzkum vybraných zpravodajských příspěvků hlavní zpravodajské relace České televize *Události*, který se soustředil na principy užívání stand-upu a jeho nových forem s důrazem na stand-upovou reportáž.

Stand-up představuje v současné televizní zpravodajské reportáži způsob, jakým se reportér zviditelní divákovi před kamerou a provede ho tématem. Má za úkol propojit diváka s místem události. Z toho důvodu by měl reportér zvolit vhodné prostředí pro natáčení, aby korespondovalo s obsahem nebo místem popisované události. Stand-up mimo místo děje je přípustný zpravidla u těžko obrazově uchopitelného materiálu nebo pokud není možné na místo děje se dostat. Reportér musí dále zodpovědně přistupovat k vizuálnímu dojmu své osoby, zejména gestům, kterými doprovází své sdělení, a také hlasovému projevu, k němuž řadíme hlasitost řeči, tempo, důraz a artikulaci. Projev reportéra by se měl přizpůsobit konkrétní situaci pro zajištění důvěryhodnosti zprávy. V současnosti se po reportérech v rámci stand-upu vyžaduje, aby se více pohybovali, něco dělali, ukazovali na předměty nebo kladli otázky respondentovi.

Teoretická část práce se dále věnovala novým způsobům využití stand-upu, zejména stand-upové reportáži, která se v současném zpravodajství prosazuje jako dynamická forma sdělení. Úkolem reportéra je v rámci několika po sobě jdoucích stand-upech vystihnout podstatu daného tématu a zároveň provést diváka dějem. Využívá se především u témat, která mají divákovi co ukázat a sdělit. Reportérovi také pomáhá zpracovat témata, ke kterým nemá dostatek obrazového materiálu. Může být řešením rovněž ve chvíli, kdy reportér nemá dostatek času, aby zpracoval klasickou reportáž. Tato forma zpravodajského sdělení je náročnější na přípravu a vyžaduje profesionální přístup reportéra i kameramana.

Uplatňování konkrétních postupů v užívání stand-upu a také stand-upových reportáží bylo předmětem zkoumání v analytické části této práce. Vycházela ze sledování zpravodajské relace *Události* v období od 24. března do 6. dubna 2014. Mezníkem pro stanovení zkoumaného časového úseku byl 31. březen, kdy *Události* prošly proměnou

jak po vizuální stránce, tak i v rámci požadavků na užívání nových formálních prvků v reportážních příspěvcích. Z toho důvodu byl zkoumán jeden týden před proměnou relace a jeden týden po změně, aby mohlo na základě analýzy dojít ke srovnání obou týdnů.

Provedená analýza sledovala celkový počet 87 reportáží v prvním zkoumaném týdnu a 102 příspěvky v průběhu druhého týdne. Zjišťovala počet stand-upů, jejich druh a typ, prostředí a roli reportéra. Na jejím základě se dají naznačit následující tendence:

1. Nejčastěji bývá do reportážního příspěvku zařazován jeden stand-up.
2. Větší počet stand-upů bývá uplatňován z důvodu výlučnosti prostředí nebo objevuje-li se v reportáži více reportérů.
3. Stand-up bývá nejčastěji zařazován doprostřed reportáže.
4. Nejužívanějším typem je stand-up stylizovaný.
5. Prostedí stand-upu zpravidla koresponduje s tématem.
6. Indiferentní prostředí volí reportér u obrazově hůře uchopitelných témat (například témata z oblasti ekonomiky).
7. Reportér v rámci stand-upu nejčastěji propojuje diváka s místem události a také zastává roli průvodce dějem.

Z analýzy dále vyplynulo, že požadavky na častější zavedení nových formálních prvků do reportáží se v rámci sledovaného období projeví. V průběhu prvního sledovaného týdne se v *Událostech* objevila jedna stand-upová reportáž, zatímco druhý zkoumaný týden jich nabídl celkem šest. Rovněž další nové reportážní prvky se od proměny *Událostí* začaly uplatňovat ve větší míře než předtím. K takovým prvkům patří vložení krátkého rozhovoru do stand-upu nebo jeden dlouhý stand-up, který nahrazuje klasickou reportáž.

Z hlediska budoucího vývoje stand-upu lze očekávat, že se po reportérech bude ještě více požadovat častější uplatňování stand-upových reportáží a dalších formálních prvků, větší počet zařazovaných stand-upů do příspěvků či důraz na větší dynamiku ve stand-upu. Reportéři budou častěji vystupovat před kamerou, doprovázet svá sdělení činnostmi, případně promlouvat k respondentovi v rámci stand-upu. Také po technické stránce se bude stand-up vyvíjet. Divákovi se budou nabízet neotřelé pohledy kamery, například záběry z malých GoPro kamer. Tyto příklady se mohou stát předmětem budoucího zkoumání využívání stand-upu v televizním zpravodajství.

Summary

The main objective of this bachelor thesis was to describe the status of stand-up in contemporary television news as well as to analyze the using of stand-up in practice. The first part is focused on a definition of stand-up and its types, newly expanding methods of applying it and the position of a reporter. The second part was based on an analysis of chosen television news packages which describes principles of using stand-up and its new forms with the emphasis on stand-up reporting.

Stand-up features the reporter at the news scene and is the good way how to connect a viewer with information. The reporter must choose an appropriate place for stand-up, which fits into the topic. Visual attitude and voice should be also important to all reporters. Gestures should look natural and be motivated by a story content. In contemporary news reporters are required to move, point on objects or ask their respondent.

The theoretical part also deals with new methods of applying stand-up with the emphasis on stand-up reporting, which is a dynamic form of news reporting. The reporter's role is here to take a viewer through the topic. It is used for topics, which can show and tell much to viewer. It can also help reporters to work out topics, to which they have no pictures to illustrate their stories. Moreover it can resolve situations, when a reporter doesn't have enough time to make complete report.

The objective of the analysis was to describe principles of using stand-up and stand-up reporting. It is focused on news reporting on Czech Television news programme *Události* between the 24th of March and the 6th of April 2014. This period was chosen because of a new design of *Události* and new requirements on applying new methods of reporting from the 31st of March. Based on this fact I analyzed the week before this changing and one week after so that I could perform the comparison.

The analysis of 87 broadcasted reports in the first week and 102 in the second week showed following tendencies:

1. Usually one stand-up is used within a report.
2. More than one stand-up is used when there are different places or different reporters.
3. Stand-up appears usually in the middle of a report.
4. The most frequent type of stand-up is a stylized stand-up.
5. The background, where stand-up takes place, usually fits into the topic.
6. An indifferent place is used when reporters have no pictures to illustrate their topics.
7. Reporters usually connect a viewer with information or they take through the story.

Based on the analysis it can be said that stand-up reporting appears after the changing of *Události* more frequently than before. During the first analyzed week there was only one stand-up reporting whereas in the second week six stand-up reportings appeared. Other new methods such as stand-ups with involved short interviews or one long stand-up instead of complete report were used more frequently as well.

In the future it can be expected that stand-up reportings as well as other new methods will be used more often. More stand-ups will appear within one report. Stand-ups will be more dynamic and reporters will do more movements, actions and talk with their respondents. Stand-ups will develop in a technical way as well. Photographers will turn to new methods of camera shooting such as shoots from the small GoPro cameras. These are examples of the possible future analyzing of stand-up application in contemporary television news.

Použitá literatura

Monografické publikace

- BOYD, Andrew. *Příručka pro novináře: Zpravodajství v rozhlase a televizi*. Praha: Centrum nezávislé žurnalistiky, 1995. 163 s.
- CARROLL, Victoria McCullough. *Writing News for Television: Style and Format*. Iowa: Iowa State University Press, 1997. 290 s.
- GIBSON, Roy. *Radio and television reporting*. Boston: Allyn and Bacon, 1991. 292 s.
- MAYEUX, Peter E. *Broadcast News: Writing and Reporting*. Boston: McGraw-Hill, 1996. 432 s.
- MUSIL, Josef. *Elektronická média v informační společnosti*. Praha: Votobia, 2003. 261 s.
- OSVALDOVÁ, Barbora a kol. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. Praha: Libri, 2007. 263 s.
- OSVALDOVÁ, Barbora et al. *O reportáži, o reportérech*. Praha: Karolinum, 2010. 130 s.
- TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. Praha: Portál, 2006. 191 s.
- TRAMPOTA, Tomáš, VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. *Metody výzkumu médií*. Praha: portál, 2010. 293 s.
- UNDERWOOD, Rich. *Roll! Shooting TV News: Views from Behind the Lens*. Oxford: Focal Press, 2007. 416 s.
- YORKE, Ivor. *Basic TV Reporting*. Oxford: Focal Press, 1997. 168 s.

Interní dokumenty ČT

- ŠÁMAL, Zdeněk. *Metodický pokyn pro redakční práci v Redakci zpravodajství*. Praha: Česká televize, 2011.
- VENCLÍK, Jiří. *Stručný návod na nové formální prvky*. Praha: Česká televize, 2014.

VENCLÍK, Jiří et al. *Zásady tvorby zpravodajské reportáže v České televizi*. Praha: Česká televize, 2013.

Elektronické zdroje

Česká televize. *Události v novém kabátě? Nikoli, úplně nový nezaměnitelný pořad.*

[online]. 21. 3. 2012 [2014-18-04]. Dostupné z www:

<<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/media-it/168978-udalosti-v-novem-kabate-nikoli-uplne-novy-nezamenitelny-porad/>>.

Česká televize. *Události věnují nejvíc prostoru politice – a diváci na to slyší.* [online].

29. 3. 2013 [2014-17-04]. Dostupné z www:

<<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/media-it/220857-udalosti-venuji-nejvic-prostoru-politice-a-divaci-na-to-slysi/>>.

Česká televize. *Události v nových barvách: Modrou a červenou doplňuje bílá.* [online].

31. 3. 2014 [2014-26-04]. Dostupné z www:

<<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/media-it/267887-udalosti-v-novych-barvach-modrou-a-cervenou-doplnuje-bila/>>.

DigiZone. *Události České televize dostanou nové studio, objeví se tu i velkoplošná plasma.* [online]. 26. 2. 2014 [2014-17-04]. Dostupné z www:

<<http://www.digizone.cz/clanky/udalosti-ceske-televize-dostanou-nove-studio-objevi-se-tu-i-velkoplosna-plasma/>>.

Rozhovory

KRATOCHVÍL, Michal. 20. března 2014.

ŠENKÝŘ, Jan. Praha: 5. dubna 2014.